

Dôvodová správa

Všeobecná časť

Návrhom nariadenia vlády Slovenskej republiky, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 356/2006 Z. z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou karcinogénnym a mutagénnym faktorom pri práci v znení neskorších predpisov (ďalej „návrh nariadenia vlády“) sa do právneho poriadku Slovenskej republiky preberá smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/2398 z 12. decembra 2017, ktorou sa mení smernica 2004/37/ES o ochrane pracovníkov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou karcinogénom alebo mutagénom pri práci (ďalej „smernica“). Smernicou sa sprísňujú maximálne hodnoty vystavenia vybraným karcinogénnym a mutagénnym faktorom (ďalej „karcinogény a mutagény“) pri práci a rozširuje sa zoznam karcinogénov a mutagénov, u ktorých sú tieto hodnoty stanovené. Po nadobudnutí účinnosti tohto návrhu nariadenia vlády budú v Slovenskej republike určené technické smerné hodnoty (ďalej „TSH“) na limitovanie expozície celkom pre 38 karcinogénov a mutagénov.

Odborné odhady súčasnej a budúcej záťaže chorobami z povolania naznačujú, že rakovina spôsobená zamestnaním predstavuje problém a problémom zostane aj v budúcnosti v dôsledku vystavovania zamestnancov účinkom karcinogénov. Rakovina je v Európskej únii najčastejšou príčinou úmrtí spôsobených zamestnaním; ročne sa rakovine prisudzuje 53 % úmrtí v dôsledku pracovných podmienok, v porovnaní s chorobami obehovej sústavy (28 %) a chorobami dýchacej sústavy (6 %). Podľa posledných vedeckých analýz predstavuje priznateľné riziko zhubných nádorov z pracovných podmienok 2 – 8 % všetkých zhubných nádorov. Pre Slovenskú republiku to znamená odhadom 270 - 1080 úmrtí ročne na nádorovú chorobu súvisiacu s prácou. Podstatou problému je vystavenie ľudí pri práci pôsobeniu karcinogénov a nutnosť postupne odstraňovať takéto expozície, alebo ich aspoň znižovať na najnižšiu možnú mieru.

V Slovenskej republike sa v záujme ochrany zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou karcinogénom a mutagénom pri práci uplatňujú ustanovenia nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 356/2006 Z. z., ktoré je plne harmonizované so smernicou 2004/37/ES. Jedným z najdôležitejších opatrení na ochranu zdravia je, že expozícii karcinogénom a mutagénom sa má zabrániť ich nahradením menej škodlivými chemickými faktormi; ak sa to nedá dosiahnuť, výroba a používanie karcinogénov a mutagénov sa má realizovať v uzavretom systéme. Ak ani to nie je technicky možné, zamestnávateľ je povinný znížiť expozíciu zamestnancov na najnižšiu technicky dosiahnuteľnú úroveň.

V Slovenskej republike je ročne exponovaných nadlimitným hodnotám karcinogénov a mutagénov pri práci približne 5500 zamestnancov. K 31.12.2017 bolo evidovaných 5452 zamestnancov exponovaných chemickým karcinogénom a mutagénom, ktorí vykonávajú prácu zaradenú do kategórie 3 a 4 (riziková práca); z tohto počtu je 468 zamestnancov exponovaných šiestim karcinogénom a mutagénom, u ktorých sa smernicou sprísňujú TSH. Vplyv zmien v TSH karcinogénov a mutagénov v návrhu nariadenia vlády (3 novozavedené TSH, 6 sprísnených TSH) na zmeny počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce nie je možné v súčasnosti kvantifikovať; predpokladá sa ich mierne navýšenie.

V súlade so smernicou bola do prílohy č. 1 návrhu nariadenia vlády, ktorá obsahuje zoznam látok, zmesí a pracovných procesov s rizikom chemickej karcinogenity, doplnená práca, pri ktorej dochádza k vystaveniu účinkom respirabilného prachu kryštalického oxidu kremičitého (kremeňa) vznikajúceho pracovným procesom; súčasne je v prílohe č. 2 uvedená TSH pre kryštalický oxid kremičitý.

Do prílohy č. 2 návrhu nariadenia vlády sa v súlade so smernicou dopĺňajú TSH pre 3 karcinogény a mutagény v pracovnom ovzduší, ktoré doteraz neboli súčasťou legislatívy Slovenskej republiky (brómetylén, 1,2-epoxypropán, ohňovzdorné keramické vlákna) a revidujú sa TSH pre 7 karcinogénov a mutagénov v pracovnom ovzduší, ktoré v súčasnosti už sú súčasťou nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 356/2006 Z. z. Zavedenie nových TSH pre konkrétne karcinogény znamená lepšiu ochranu zdravia zamestnancov zabezpečenú dodržiavaním určených TSH v pracovnom ovzduší. Väčšina zo 7 revidovaných TSH má klesajúcu tendenciu, čím je v súlade s európskym cieľom zabezpečená lepšia ochrana zdravia zamestnancov pri práci s karcinogénmi a mutagénmi.

Súčasťou revidovaných TSH je aj TSH pre šesťmocný chróm a jeho zlúčeniny a TSH pre prach z tvrdého dreva. Z dôvodu, že v niektorých odvetviach je splnenie uvedených revidovaných TSH v krátkom čase ťažko dosiahnuteľné, návrhom nariadenia vlády sa v súlade so smernicou zavádzajú pre šesťmocný chróm a jeho zlúčeniny a pre prach z tvrdého dreva prechodné obdobia.

Pre šesťmocný chróm a jeho zlúčeniny sa zavádza prechodné obdobie do 17. januára 2025, počas ktorého sa bude uplatňovať TSH, ktorá je vyššia ako je novo navrhnutá TSH. Toto prechodné obdobie pre šesťmocný chróm a jeho zlúčeniny sa týka aj pracovných činností, ktoré zahŕňajú zváranie alebo rezanie plazmou alebo obdobné pracovné procesy, pri ktorých vznikajú výpary.

Pre prach z tvrdého dreva sa zavádza prechodné obdobie do 17. januára 2023, počas ktorého sa bude uplatňovať TSH, ktorá je vyššia ako je novo navrhnutá TSH.

Návrh nariadenia vlády je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, zákonmi a ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi ako aj s medzinárodnými zmluvami a medzinárodnými dokumentmi, ktorými je Slovenská republika viazaná a s právom Európskej únie.

Predložený návrh nariadenia vlády nemá vplyv na rozpočet verejnej správy, vplyv na životné prostredie, vplyv na informatizáciu spoločnosti ani vplyv na služby verejnej správy pre občana. Predpokladá sa pozitívny aj negatívny vplyv na podnikateľské prostredie, pozitívne aj negatívne sociálne vplyvy.

Osobitná časť

K čl. I

K bodu 1

Precizovanie textu na základe poznatkov z aplikačnej praxe. Karcinogénne a mutagénne faktory sú v zmysle európskej chemickej legislatívy klasifikované ako nebezpečné chemické faktory. Náležitosti posúdenia rizika z expozície chemickým faktorom sú podrobne upravené v

§ 4 nariadenia vlády SR č. 355/2006 Z. z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci v znení neskorších predpisov. Tieto náležitosti posudzovania rizika sa vzťahujú aj na karcinogénne a mutagénne faktory. Z toho dôvodu je na základe poznatkov z aplikačnej praxe a na zvýšenie komfortu používania právneho predpisu zamestnávateľmi doplnený odkaz na ustanovenie § 4 nariadenia vlády SR č. 355/2006 Z. z.

K bodu 2

Precizovanie textu na základe poznatkov z aplikačnej praxe. Posúdenie zdravotného rizika z expozície faktorom práce a pracovného prostredia na pracovisku a jeho frekvencia sú upravené v § 30 ods. 1 písm. c) zákona č. 355/2007 Z. z. Táto frekvencia posudzovania zdravotného rizika sa vzťahuje na všetky faktory práce a pracovného prostredia na pracovisku vrátane karcinogénov a mutagénov. Z toho dôvodu je na základe poznatkov z aplikačnej praxe a na zvýšenie komfortu používania právneho predpisu zamestnávateľmi doplnený odkaz na ustanovenie § 30 ods. 1 písm. c) zákona č. 355/2007 Z. z.

K bodu 3

Legislatívno – technická úprava.

K bodom 4 a 5

Precizovanie textu na základe poznatkov z aplikačnej praxe. Navrhovaná zmena precizuje existujúce ustanovenie s dôrazom na nové posúdenie zdravotného rizika, ktorého výsledkom je nový alebo zmenený posudok o riziku. Posudok o riziku je súčasťou prevádzkového poriadku. Navrhovaná zmena nemá vplyv na schvaľovanie prevádzkového poriadku pre pracovné činnosti s expozíciou karcinogénom a mutagénom. Povinnosť zamestnávateľa vypracovať prevádzkový poriadok pre pracovné činnosti s nebezpečnými chemickými faktormi, upravuje § 11 nariadenia vlády SR č. 355/2006 Z. z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci v znení neskorších predpisov, ktoré sa vzťahuje aj na karcinogénne a mutagénne faktory (§ 1 ods. 2 NV SR č. 355/2006 Z. z.).

K bodu 6

Precizovanie textu na základe poznatkov z aplikačnej praxe. Vymedzenie kontrolovaného pásma je súčasťou návrhu fyzickej osoby - podnikateľa alebo právnickej osoby, ktorý predkladá na posúdenie a schválenie príslušnému orgánu verejného zdravotníctva v zmysle § 52 ods. 1 písm. b) zákona č. 355/2007 Z. z., ak vykonáva činnosti spojené s výrobou, spracovaním, manipuláciou, skladovaním, prepravou a zneškodňovaním chemických karcinogénov a mutagénov na pracovisku. Z uvedeného vyplýva, že nie je potrebné, aby o vymedzení kontrolovaného pásma rozhodoval orgán verejného zdravotníctva osobitne.

K bodu 7

Doplnenie povinnosti zamestnávateľa informovať zamestnancov o zabezpečení zdravotného dohľadu vykonaním lekárskej preventívnej prehliadky vo vzťahu k práci aj po ukončení ich expozície karcinogénom alebo mutagénom z dôvodu neskorých následkov na zdravie.

K bodu 8

Úprava v zmysle odbornej terminológie používanej v iných legislatívnych úpravách s problematikou lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci.

Doplnenie povinnosti zamestnávateľa zabezpečiť primeraný zdravotný dohľad pre zamestnancov, ktorí sú pri práci exponovaní karcinogénom alebo mutagénom, zabezpečením

lekárskych preventívnych prehliadok vo vzťahu k práci aj po ukončení ich expozície z dôvodu neskorých následkov na zdravie, ak to zamestnávateľovi nariadi príslušný orgán verejného zdravotníctva alebo navrhne lekár vykonávajúci zdravotný dohľad.

K bodu 9

Úprava v zmysle odbornej terminológie používanej v iných legislatívnych úpravách s problematikou lekárskych preventívnych prehliadok vo vzťahu k práci.

K bodu 10

Precizovanie textu v súlade so smernicou a legislatívno – technická úprava.

K bodu 11

Návrhom nariadenia vlády sa v súlade so smernicou zavádza pre šesťmocný chróm a jeho zlúčeniny prechodné obdobie do 17. januára 2025, počas ktorého sa bude uplatňovať TSH, ktorá je dvojnásobne vyššia ($0,010 \text{ mg.m}^{-3}$) ako je novo navrhnutá TSH ($0,005 \text{ mg.m}^{-3}$). Zároveň sa bude uplatňovať prechodné obdobie do 17. januára 2025 aj pre pracovné činnosti, ktoré zahŕňajú zváranie alebo rezanie plazmou alebo obdobné pracovné procesy, pri ktorých vznikajú výpary; v tomto prípade bude TSH päťnásobne vyššia ($0,025 \text{ mg.m}^{-3}$) ako je novo navrhnutá TSH ($0,005 \text{ mg.m}^{-3}$) pre šesťmocný chróm a jeho zlúčeniny.

Návrhom nariadenia vlády sa v súlade so smernicou zavádza prechodné obdobie aj pre prach z tvrdého dreva a to do 17. januára 2023, počas ktorého sa bude uplatňovať TSH (3 mg.m^{-3}), ktorá je vyššia ako je novo navrhnutá TSH (2 mg.m^{-3}).

K bodu 12

Do zoznamu látok, zmesí a pracovných procesov s rizikom chemickej karcinogenity v prílohe č. 1 k nariadeniu vlády sa v súlade so smernicou dopĺňa práca, pri ktorej dochádza k vystaveniu účinkom respirabilného prachu kryštalického oxidu kremičitého (kremeňa) vznikajúceho pracovným procesom. Zároveň je v prílohe č. 2 uvedená TSH pre kryštalický oxid kremičitý.

K bodu 13

Do prílohy č. 2 sa návrhom nariadenia vlády dopĺňajú TSH pre 3 karcinogény a mutagény v pracovnom ovzduší, ktoré doteraz neboli súčasťou legislatívy Slovenskej republiky; majú poradové čísla 11, 22 a 32. Zavedenie nových TSH pre konkrétne karcinogény a mutagény znamená lepšiu ochranu zdravia zamestnancov zabezpečenú dodržiavaním určených TSH v pracovnom ovzduší.

Okrem toho sa návrhom nariadenia vlády revidujú TSH pre 7 karcinogénov a mutagénov v pracovnom ovzduší, ktoré v súčasnosti už sú súčasťou prílohy č. 2 k nariadeniu vlády Slovenskej republiky č. 356/2006 Z. z. Šesť TSH zo siedmych revidovaných TSH má klesajúcu tendenciu (TSH sa sprísňujú), čím je v súlade s európskym cieľom zabezpečená lepšia ochrana zdravia zamestnancov pri práci s karcinogénmi a mutagénmi. TSH pre akrylamid sa oproti TSH, ktorá bola doteraz súčasťou legislatívy Slovenskej republiky, zvyšuje. Karcinogény a mutagény, u ktorých sa revidujú TSH majú v prílohe č. 2 k nariadeniu vlády Slovenskej republiky č. 356/2006 Z. z. poradové čísla 1, 12, 24, 25, 27, 34 a 38.

V tabuľke č. 2 prílohy č. 2 návrhu nariadenia vlády sa v súlade so smernicou osobitne uvádzajú karcinogény, pre ktoré sa bude uplatňovať prechodné obdobie, a to pre šesťmocný chróm a jeho zlúčeniny do 17. januára 2025 a pre prach z tvrdého dreva do 17. januára 2023.

K bodu 14

Úprava v zmysle odbornej terminológie používanej v iných legislatívnych úpravách.

K bodu 15

Úprava v zmysle odbornej terminológie používanej v iných legislatívnych úpravách s problematikou lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci.

K bodu 16

Do prílohy č. 5, ktorú tvorí zoznam právne záväzných aktov Európskej únie prebratých do nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 356/2006 Z. z., sa dopĺňa smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/2398 z 12. decembra 2017, ktorou sa mení smernica 2004/37/ES o ochrane pracovníkov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou karcinogénom alebo mutagénom pri práci.

K čl. II

Navrhuje sa dátum nadobudnutia účinnosti nariadenia vlády na 1. mája 2019.